

DİJİTAL ÇAĞDA MÜZİK

ULUSLARARASI KONFERANS | DİJİTAL TEKNOLOJİLER VE SANATÇI HAKLARI

ATİNA, 22-24 EKİM, STAVROS NIARCHOS VAKFI KÜLTÜR MERKEZİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dijital Çağda Müzik: Streaming ve Yapay Zeka, APOLLON (Müzisyenlerin komşu hakları için Yunan Telif Hakları Yönetim Kuruluşu) ve FIM (Uluslararası Müzisyenler Federasyonu) tarafından düzenlenen üç günlük uluslararası bir forum olmuştur. **Yapay zeka tarafından üretilen içerik ve streaming platformlarının hakimiyeti** arka planında, konferans; sürdürülebilirlik yerine ölçeği önceliklendiren dijital bir ekonomide gelir modellerinin, hukuki çerçevelerin ve sanatsal emeğin nasıl yeniden şekillendiğini incelemiştir.

Sanatçıları, gazetecileri, sektör profesyonellerini, hukuk uzmanlarını, akademisyenleri, politika yapımcıları ve teknologları bir araya getiren etkinlik, üç temel soruya odaklanmıştır:

- Doymuş bir dijital müzik piyasasında **sürdürülebilir ve hakkaniyetli telif modelleri** nasıl inşa edilir?
- Yapay zekanın eserlerinden eğitilip onlarla rekabet ettiği bir ortamda **yaratıcıların hakları** nasıl korunur?
- **Mevzuat**, inovasyonu engellemeden **etik yapay zekayı ve daha adil dijital piyasaları** güvence altına almada nasıl bir rol oynamalıdır?

A. STREAMING | SANATÇILAR İÇİN EKONOMİK GERÇEKLER

İlk panelde, rekor streaming gelirleri ile yaygın sanatçı memnuniyetsizliği karşılaştırılarak konferansın tonu belirlenmiştir.

1. APOLLON Genel Sekreteri Dinnos Georgountzos'un açılış konuşması

Georgountzos, dijital müzik platformlarının kayıtlı müziği merkezi olarak kontrol edilen bir hizmete dönüştürdüğünü ve böylece platformları ve büyük aracıları zenginleştirirken çoğu sanatçının dijital dinlenme başına küçük kuruş kesirleri elde ettiğini savunmuştur. Global kayıtlı müzik gelirinin yaklaşık

%70'inin artık streaming'den geldiğini, ancak bu gelirin **yalnızca yaklaşık %10'unun icracılara ulaştığını** göstermiştir; sanatçıların yaklaşık %0,5'i dijital dinlenmelerin %90'ını alırken Spotify artık yıllık 1.000'in altında dinlenme alan parçalar için ödeme yapmamaktadır.

Öne çıkmayan müzisyenlerin (stüdyo çalışanları, orkestra üyeleri, arka vokal sanatçıları) yayıncılıkta ücret haklarına sahip olmalarına rağmen **dijital müzik platformlarından hiçbir şey alamadığını** vurgulamıştır. Bunun nedeni streaming'in hukuken "Umuma İletim" (talep üzerine) hakkı olarak sınıflandırılması, kamunun iletişimi olarak değil. İspanya modelini öne çıkarmış ve yasal hakkaniyetli ücret (ER), zorunlu toplu yönetim, **platformlardan doğrudan devredilemez ödemeler** için AEPO-ARTIS önerilerini desteklemiş ve algoritmik "radyo"nun yayıncılık olarak tanınmasını savunmuştur. Sonucu: temel sorunlar teknoloji değil emek ve güçtür; yapısal değişiklik olmadan hem müzisyenlerin geçim kaynakları hem de müzik kalitesi risk altındadır.

David Martin (Öne Çıkan Sanatçılar Koalisyonu), streaming'in çökmüş bir sektörü canlandırdığına katılmış; ancak **haksızlığın eski kayıt sözleşmelerinde ve şeffaf olmayan etiket-DSP anlaşmalarında** yattığını söylemiştir. Büyük şirketler dinlenme başına bağımsız yollara kıyasla %20-40 daha fazla değer elde edebileceğinden "seçim" çarpıtılmaktadır. FAC artık yasal reforma destek vermekte ve kullanıcı merkezli ödemeleri öncelikle adalet, azaltılmış dolandırıcılık ve güçlü hayran-sanatçı bağları için desteklemektedir.

Panel tartışması - moderatör: Horace Trubridge, müzisyen ve aktivist

• **Ioan Kaes (AEPO-ARTIS)**, sorunun hukuki kökenlerini 1990'ların ortası WIPO sözleşmelerine dayandırmıştır; "Umuma İletim" korsanlıkla mücadele için yaratılmış, ücretlendirmeyi yapılandırmak için değil. İrcacılar yerleşik bir ödeme mekanizması olmaksızın münhasır hak elde etmiştir. Çalışmalar, streaming gelirinin yalnızca %4-9'unun icrayı değerlendirdiğini öne sürmektedir; icracılar için kira benzeri yeni bir ER hakkı çağrısında bulunmaktadır.

• **Xenia Iwaszko-Manning (Spotify)**, Spotify'nın erişim modelini yasallaştırdığını, müzik gelirinin yaklaşık üçte ikisini hak sahiplerine ödediğini ve sektör büyümesinin yeniden sağlanmasına yardımcı olduğunu vurgulamıştır. Abonelik modelinde dinlenme başına ödeme rakamlarının yanıltıcı olduğunu savunmuş; önemli ölçütün toplam ödemeler olduğunu belirtmiştir. 1.000 dinlenme eşliğini, aksi hâlde mahsur kalan mikro ödemeleri telif havuzuna geri döndürmenin bir yolu olarak savunmuş; Spotify'nın farklı ödeme modellerine açık olduğunu ancak hak sahiplerinden mutabakat gerektirdiğini söylemiştir.

• **Lauri Rechardt (IFPI)**, streaming tarafından yönlendirilen **on yıllık güçlü büyümeyi**, büyük şirketlerde artan sanatçı ödeme paylarını ve büyüyen bağımsız pazar payını vurgulamıştır. Sanatçıların artık daha fazla seçeneğe sahip olduğunu (kendi kendine yayımlama, dağıtım, etiket anlaşmaları) belirtirken küresel dikkat ekonomisinde sanatçı çıkartmanın her zamankinden daha zor olduğunu kabul etmiştir. IFPI, yasal ER hakkı eklenmesine karşı çıkmaktadır; bunun münhasır hakları zayıflatacağını ve sözleşme esnekliğini azaltacağını savunmaktadır.

• **Manos Dedevesis (Stay Independent)**, yapay zekanın giderek yoğunlaştığı aşırı doymuş bir piyasayı anlatmış; **genç sanatçıların mesleklerini öğrenirken aynı zamanda girişimci, pazarlamacı ve avukat olmak zorunda kaldığını** belirtmiştir. Birçoğu kısa sürede tükenen "tek şarkılık ünlüler" hâline gelmektedir. Etiketleri sanatçıları eğitmeye, daha adil ana taraf paylaşımlarını teşvik etmeye ve ekip tabanlı kariyerler inşa etmeye odaklanmaktadır.

3.ANA TEMALAR

Farklı yargı bölgeleri ve roller arasında, panel birkaç temel noktada fikir birliğine vardı:

- Streaming, sektörü mali açıdan kurtardığı genel kabul görmekle birlikte, çoğu yaratıcı için henüz adil hâle getirilmemiştir.
- Öne çıkmayan müzisyenlerin ve pek çok icracının yapısal olarak yetersiz ödüllendirildiği ve mevcut hukuki mimarinin (özellikle "erişime sunma") yetersiz olduğu konusunda geniş bir uzlaşma vardır.
- **Paydaşlar çözümler konusunda ayrışmaktadır: yaratıcılar ve sendikalar yasal ER'e ve mevzuat müdahalesine yönelirken, etiketler ve Spotify mevcut çerçeve içinde sözleşmesel ve model düzenlemelerini tercih etmektedir.**
- Herkes, sağlıklı ve sürdürülebilir bir müzik ekosistemi için eğitim, şeffaflık ve profesyonel müzisyenlerin "kritik kütlelerini" korumanın gerekliliğini vurgulamıştır.

B. STREAMING | İCRACILAR VE YAZARLAR İÇİN ÇÖZÜMLER

İkinci panel, özellikle öne çıkmayan icracılar için daha adil streaming ücretlendirmesine yönelik somut hukuki ve politika çözümlerine ve kültürel çeşitliliğin korunmasına geçiş yapmıştır.

1. Christophe Van Vaerenbergh'in (PlayRight Genel Müdürü) Açılış Konuşması

Van Vaerenbergh, dijital platformlardan global kayıtlı müzik gelirinin yaklaşık %70'ini oluştururken **başta stüdyo müzisyenleri olmak üzere çoğu icracının bu gelirden hiçbir şey alamadığını** savunmuştur. Stüdyo çalıcılarının sıklıkla belirleyici yaratıcı değer kattığını ve bunun Roma Sözleşmesi ile WPPT gibi uluslararası araçların ödüllendirmeyi amaçladığı bir katkı olduğunu göstermek için The Wrecking Crew'ü tarihsel örnek olarak kullanmıştır. Bugün müzisyenler mütevazı, sabit tek seferlik stüdyo ücretleri almaktadır; ancak aynı parça yayınlandığında komşu hak geliri elde ederken streaming yapıldığında katkılarına rağmen genellikle sıfır almaktadırlar.

Bireysel sözleşmeleri çözüm olarak reddetmiştir; sanatçıların daha iyi koşullar elde edemediğini veya eski sözleşmeleri revize edemediğini gösteren 2024 tarihli "Streams and Dreams II" araştırmasını aktarmıştır. Bunun yerine, icracıların Telif Hakları Yönetim Kuruluşları tarafından yönetilen **devredilemez, devredilmez toplu ücret hakkını** savunmuştur. Belçika, 2022'de CDSM Direktifini uygularken böyle bir hakkı benimsemiştir; ancak yasa şu anda büyük etiketlerin ve büyük teknoloji şirketlerinin itirazlarının ardından ABAD denetimine tabidir.

Paranın ötesinde, daha derin bir **kültürel kriz** tanımlamıştır: müziğin giderek yatırımcılar tarafından bir finansal varlık olarak değerlendirilmesi, risk almayı azaltmakta ve gerçek anlamda yeni türlerin ortaya çıkmasını engellemektedir. Temel mesajı: sanatçıların yarattıkları değerden pay almasını sağlamak ve "müziği geri almak" için sağlam telif hakkı ve komşu haklar çerçeveleri elzemdir.

2. Panel Tartışması – Yönetici: Christophe Van Vaerenbergh

• **Julie Jueyoung Lee (FKMP, Güney Kore)**, Kore'nin icracılar için münhasır "etkileşimli iletim" hakkını (2004'ten beri kanunda) açıklamıştır. Kısmen sosyal güvenlik benzeri bir önlem olarak tasarlanan bu hak, **hem öne çıkan hem de öne çıkmayan sanatçilere stüdyo ücretlerine ek olarak süregelen streaming telif haklarını güvence altına almaktadır.** FKMP, bu hakları devlet onaylı koşullar altında toplu olarak yönetmekte; platformlara hukuki kesinlik sunarken icracıların gelir ve statüsünü somut biçimde iyileştirmektedir.

• **Marcos Alves de Souza (Brezilya Kültür Bakanlığı)**, GRULAC'ın "Dijital Ortamda Telif Hakkı"nı WIPO'nun SCCR gündemine almak için on yıllık girişimlerini ve bunların büyük ölçüde B Grubu (gelişmiş) ülkeler tarafından engellendiğini anlatmıştır. Brezilya kendi streaming yasasını hazırlamaktadır:

- Sözleşmelerden bağımsız olarak tüm müzik/görsel-işitsel hak sahiplerine (icracılar dahil) devredilemez tazminat ücreti oluşturulması;
- Çalma listelerinin ve bot çiftliklerinin düzenlenmesi ve yapay zeka tarafından üretilen içerik için ücretin yasaklanması;
- Platformların icracıların paylarını yapımcı ödemelerinden doğrudan kesebilmesine imkân tanınması.

Brezilya bu konuları G20, BRICS ve UNESCO'da da gündeme taşımaktadır.

Tino Gagliardi (AFM, ABD ve Kanada), özellikle yan müzisyenlerin dezavantajlı olduğu streaming'deki sistemik eşitsizliği dile getirmiştir. WPPT kapsamında ABD'li icracılar yayın/kamunun iletişimi için ücret almakta; ancak Umuma İletim kapsamında ücret alamamaktadır. AFM bazı streaming ödemelerini müzakere etmiş; ancak büyük teknoloji şirketleri kârların büyük bölümünü ele geçirmiştir. **Streaming için yasal hakkaniyetli ücret hakkı** ve WIPO'da süregelen baskıyı talep etmiştir. Değişim sağlamadan tekrar eden konferansları "dönen bir hamster tekerleğinde koşmaya" benzeterek "artık harekete geçme vakti" demiştir.

• **Paul Torremans (Nottingham Üniversitesi)**, aşırı güç asimetrisi göz önüne alındığında sözleşmelerin dengesizliği tek başına düzeltmeyeceğini savunmuştur. WIPO İnternet sözleşmeleri icracılara ağırlıklı olarak olumsuz haklar (kullanımları durdurma) vermiştir; 1996'da korsanlığa karşı işe yarasa da streaming'den para kazanmak için yetersizdir. Gerekli olan şey, pazarlık gücünü yeniden dengelemek için **olumlu bir ücretlendirme aracı — yasal bir haktır.** Brexit sonrası İngiltere'nin hareketsizliğini (CDSM'e eşdeğer reform yapılmaması) eleştirerek mevzuat yapımcılar harekete geçmezse **yasının piyasa gerçekliğinden giderek uzaklaşacağını** uyarmıştır.

Philippe Gautier (SNAM-CGT, Fransa), üreticilerle imzalanan 2022 tarihli Fransız toplu sözleşmesini kısmi ancak somut bir gelişme olarak sundu:

- **Öne çıkan sanatçılar, anlaşma yapısına bağlı olarak albüm başına 1.000 € sabit ücret artı %11–28 streaming telifi almaktadır.**
- **Stüdyo müzisyenleri, yüksek streaming eşiklerinde (7,5M, 15M, 30M, 50M dinlenme) küçük kademeli bonuslar artı sabit parça başı ücret almaktadır.**

Sendika sabit bir bileşen ve katalogda yer almanın değeri ilkesi üzerinde ısrar etmiştir; kullanıcılar yalnızca hitlere değil **tüm parçalara erişim için ödeme yapmaktadır.** Gautier, IFPI'nin %35 iddiasını Fransız etiketlerin bile sorguladığını belirterek **sendikaların 2019 AB Direktifi araçlarını kullanarak büyük bir şeffaflık mücadelesi yürütmesi gerektiğini** söylemiştir.

3. Toplu Yönetim, İttifaklar ve Kültürel Çeşitlilik

Panelistler, **sendikaların ve Telif Hakları Yönetim Kuruluşlarının doğal müttefikler olduğunu** ve giderek daha fazla koordinasyon sağladığını kabul etmiştir. İcracılar için dijital piyasalarda bireysel lisanslamanın pratikte imkânsız olduğu ve bu nedenle Kuruluşların engel değil zorunluluk hâline geldiği vurgulanmıştır.

- Kültürel çeşitlilik konusunda Christophe, streaming grafiklerine girdikten sonra Top 100'deki yerel yapım albüm sayısının 64'ten 16'ya düştüğünü gösteren Belçika verilerine değinmiştir. PlayRight'ın yanıtı (yayın+streaming grafiklerini birleştirme) yerel görünürlüğü mütevazı biçimde artırmıştır.
- Marcos, devletlerin platformlara yerel içerik teşviki ve yatırım yükümlülükleri getirmesine açıkça izin verecek Kültürel Çeşitlilik Sözleşmesi'ne yönelik bir dijital ortam protokolüne ilişkin UNESCO tartışmalarını öne çıkarmıştır. Torremans, bu tür önlemlerin ve yeni ücret haklarının neredeyse kesinlikle dava konusu olacağını; ancak hem adil ücret hem de gerçek kültürel çeşitlilik isteniyorsa bunların gerekli olduğunu belirtmiştir.

4. TEMEL TEMALAR

• **Streaming için yasal, devredilemez ücret hakları, başta öne çıkmayan müzisyenler olmak üzere icracılar için adil ücret güvencesinin tek gerçekçi yolu olarak giderek daha fazla görülmektedir.**

- Kalıcı güç ve bilgi asimetrisi göz önüne alındığında sözleşme tabanlı çözümler büyük ölçüde başarısız olmuştur.
- Bazı ülkeler (Kore, İspanya, Belçika, Brezilya, Fransa) şablon niteliği taşıyabilecek hukuki ve toplu modeller denemektedir.
- Sendikalar ve Kuruluşlar arasındaki ittifaklar, güçlendirilmiş şeffaflık yükümlülükleri ve hedefli kültürel çeşitlilik politikaları, sürdürülebilir ve yaratıcı merkezli dijital müzik ekosisteminin temel unsurlarıdır.

Son oturum, gün boyunca ortaya atılan fikirleri somut ulusal deneyimlerle sınamak ve gelecekteki eylemler için öncelikleri belirlemek amacıyla tüm konuşmacıları ve delegeleri bir araya getirmiştir. Tartışma dört ana eksen etrafında şekillenmiştir: ücretlendirme modelleri, sektör müzakereleri ve mevzuat, şeffaflık ve veri ile kültürel/siyasi strateji.

1. Uygulamada Hakkaniyetli Ücretlendirme

• **Paloma López Peláez (AIE, İspanya)**, İspanya'nın "Umuma İletim" için hakkaniyetli ücretlendirme hakkının nasıl işlediğini açıklamıştır:

- 2006'da kanuna girmiş; ilk dağıtımlar 2012'de yapılmıştır (2010–11 için).
- **İstikrarlı ve büyüyor: AIE her yıl artan miktarlarda dağıtım yapmaktadır; 2024'te Umuma İletim hakları için 7 milyon Euro'nun üzerinde dağıtım gerçekleştirilmiştir.**
- İcracıların münhasır hakları yapımcılara devredildikten sonra hak toplu olarak yönetilmektedir.
- **İspanya karşılıklılık değil ulusal muamele uyguladığından yabancı sanatçılar dahil hem öne çıkan hem de stüdyo icracılarını kapsamaktadır.**
- Gelirler İspanya'daki platformlardan tahsil edilmekte; Kuruluşlar arasındaki ikili anlaşmalar aracılığıyla uluslararası olarak yeniden dağıtılmaktadır.

Paloma, bunun "değer yıkımı" değil değer yeniden dağıtım olduğunu vurgulamıştır: icracılar streaming gelirini paylaşırken en sona kalmamalıdır.

2. Plak Şirketlerini Müzakereye Zorlama – Dava Süreçleri ve Birleşik Krallık Deneyimi

Horace Trubridge (MU, İngiltere), plak şirketleriyle yürütülen gönüllü görüşmelerin icracılara daha adil streaming payı sağlayamadığını savunmuştur. Stratejik bir hukuki baskı noktası önermiştir:

- **Birçok kayıt sözleşmesi, sanatçılara master'ların üçüncü taraflara lisanslanmasından elde edilen gelirin %50'sini veren "üçüncü taraf lisansı" maddesi içermektedir.**
- **Streaming platformlarına kayıt lisanslamak, hukuken böyle bir üçüncü taraf lisansı olarak nitelendirilebilir.**
- **Bu temelde birden fazla sanatçı tarafından açılacak toplu bir dava, etiketleri müzakereye zorlayabilir.**
- **Naomi Pohl (MU, İngiltere)**, gönüllü çözümlerin İngiltere'de nasıl başarısız olduğunu ve sendikaların artık mevzuat yolunu ve hukuki yollara başvurmayı takip edeceğini özetlemiştir.
 - Hükümet, şeffaflık ve meta veri kodlarına ve bir yaratıcı ücretlendirme sürecine yol açan gönüllü çözümler talep etmiştir.
 - **Etiketler daha yüksek stüdyo ücretleri ve harcırahlar önermiş; ancak eski sözleşmelere modern dijital telif oranları uygulanmamıştır.**
 - MU için bu yetersizdir: stüdyo ücreti artışları hit şarkılar için orantılı değildir ve düşük eski oranlardaki daha fazla dinlenme yalnızca etiketleri zenginleştirmektedir.

3. Rekabet Eden Modeller: Münhasır Haklar ve Yasal cretlendirme

• **Lauri Rechardt (IFPI)**, streaming'e özgü yasal cretlendirme haklarına karşı IFPI'in tutumunu yinelemiştir:

– İspanya'daki hakkın, icracılar ve yapımcılar arasında bölünen Roma tarzı yayın ER'inden farklı olarak **yalnızca icracılar için** olduğunu belirtmiştir.

– **Bu hakların münhasır hakları zayıflattığını ne sürmüştür; çünkü platformları iki ayrı hak paketi satın almaya zorlamakta ve etiket lisanslarının değerini düşürmektedir.**

– Tüm Kuruluşların milyarlarca kullanım satırını teknik olarak işleyip işleyemeyeceğini sorgulamış ve serbest piyasa lisanslamasının adil değer transferinin en iyi aracı olmaya devam ettiğini savunmuştur.

– **cret haklarını "değer yıkıcıları" olarak nitelendirmiştir.**

John Smith (FIM), icracılar için devredilemez Roma/WPPT türü hakların özellikle ne çıkmayan sanatiler açısından **somut, sıklıkla önemli bir gelir** oluşturduğunu savunmuştur. **Yasal haklar değerini yıkmaz, yeniden inşa eder.**

• **Ioan Kaes (AEPO-ARTIS)**, "değer yıkıcı" nitelendirmesini kesinlikle reddetmiştir: ER hakları icracılar için değer katmaktadır. **Gerçek "değer yıkıcı", icracıların münhasır haklarını elverişsiz koşullarda devreden kayıt sözleşmesidir.** Verimlilik konusunda: Kuruluş aracılığıyla ödenen her 1.000 Euro için ~800 Euro icracılara ulaşırken, aynı 800 Euro'yu bir etiket zinciri üzerinden elde etmek için 17.000 Euro denmesi gerekebilir. Birçok Kuruluşun (r. ADAMI) oğu bağımsız etiketten daha büyük veri işleme kapasitesine sahip olduğunu savunmuştur.

• **Paloma Lpez**, icracı Kuruluşlarının modern veri altyapılarını (IPD, VRDB, SCAPR) halihazırda işlettiğini ve streaming ER'i bugün İspanya'da somut olarak dağıttıklarını eklemiştir.

4. Şeffaflık, Veri ve Sözleşmeler

Birçok katılımcı, her modelin şeffaflık olmaksızın işlevsiz kalacağını vurgulamıştır:

- **Laurent Tardif (SNAM, Fransa)**, CDSM Direktifinin 19. Maddesi'ni (şeffaflık yükümlülüğü) ve çok az üye devlet veya düzenleyicinin bunu gerçek anlamda uyguladığını belirtmiştir. Gelecek yıl gerçekleşecek Direktif incelemesiyle birlikte, icracılara eserlerinden elde edilen tüm gelirler konusunda **tam şeffaflık** sağlamak için 19. Madde'nin uygulanması çağrısında bulunmuştur.
- Etiket–platform anlaşmalarında açıklık talebine yanıt olarak Lauri, rekabet hukuku kısıtlamalarını öne sürmüştür: etiketler rakiptir ve antitröst ihlali riskini göze almadan belirli ticari koşulları serbestçe açıklayamazlar.
- Laurent ayrıca öne çıkmayan icracılar için **meta veri boşluğunu** gündeme getirmiştir: fonogram tanımlayıcıları (ISRC kodu) tek başına tam kadroyu listelememektedir. Lauri, **Kuruluşların ve etiketlerin tam icracı kimliği üzerinde birlikte çalışması gerektiğini** önermiştir.

5. Kültürel Çeşitlilik ve Streaming'in İşlevsel Rolü

Beat Santschi (İsviçre Müzisyenler Sendikası) şunları vurgulamıştır:

- Spotify'nın yerel personeli bulunmadığı bildirilen İsviçre gibi küçük piyasalarda İsviçre müziği için çalma listeleri yurt dışından (ör. Almanya) derlenebilmektedir.
- Piyasanın %70–80'i streaming olduğundan, **yerel sanatçılar öne çıkan çalma listelerinde yer almıyorsa kariyer açısından "var olmadıkları" anlamına gelmektedir**; bu durum dinlenme başına oranlardan bağımsızdır.

Xenia Iwaszko-Manning (Spotify) yanıt vermiştir:

- Spotify, editörler İsviçre dışında olsa bile dört İsviçre dilinin tamamında yerel çalma listeleri oluşturmaktadır.
- Spotify'nın her yerde kültürel açıdan geçerli bir ürün sunmayı hedeflediğini belirtmiş; ancak **tüketicilerin tercihlerini çarpıtabilecek yasal kotalar veya yükümlülükler** konusundaki endişesini dile getirmiştir.
- **Ryszard Wojciul (Polonya)**, bazı streaming kullanımlarının yayıncılık olarak yeniden kavramsallaştırılmasının **ücretlendirme taleplerini güçlendirebileceğini** önermiştir.

6. Siyasi Strateji: WIPO, Ulusal Yasalar ve Kamuoyu

6.1. Uluslararası Süreç (WIPO/SCCR)

- John Smith, delegelere şunları hatırlatmıştır:
 - "Dijital Ortamda Telif Hakkı" WIPO'nun SCCR gündeminde yalnızca "Diğer Konular" altında kalmaktadır.
 - Tarihsel olarak sözleşme yoluyla ilerleme son derece yavaştır (1920'lerden itibaren icracı hakları lobiciliği → 1961 Roma → bazı ülkelerde ancak 1990'larda uygulama).
 - Bazı delegasyonlar (özellikle ABD) dijital ücretlendirme konusunda yeni sözleşmelere karşı çıkmaktadır.

WIPO lobiciliği elzem ancak uzun vadeli; kısa ve orta vadeli kazanımlar ulusal reformlardan ve sektör anlaşmalarından gelmelidir.

6.2. Ulusal Reformlar

Brezilya'nın payı: icracılar %41,7 / yapımcılar %41,7 / öne çıkmayan sanatçılar %16,6.
Yunanistan'da diskografi şirketleri %50, müzisyenler %25, şarkıcılar %25 almaktadır; Yunan sendikası üçlü %33 1/3 pay için kampanya yürütmektedir. Hükümetler üzerinde siyasi baskı olmadan tartışmalar sonuç vermeyecektir.

Brezilya ve Yunanistan, ulusal mevzuatın komşu haklar paylaşımını nasıl yeniden dengeleyebildiğini vurgulamıştır:
Brezilya'nın payı: icracılar %41,7 / yapımcılar %41,7 / öne çıkmayan sanatçılar %16,6.
Yunanistan'da diskografi şirketleri %50, müzisyenler %25, şarkıcılar %25 almaktadır; Yunan sendikası üçlü %33 1/3 pay için kampanya yürütmektedir. Hükümetler üzerinde siyasi baskı olmadan tartışmalar sonuç vermeyecektir.

6.3. Kamu İletişimi ve Gençlik

- Maria Irene Monterroso (Kosta Rika), sendikaları bu meseleleri üye tabanlarının ötesinde, dijital yerlisi olan genç kitlelere (16–35 yaş) iletmeye teşvik etmiştir:
 - Bu kuşak halihazırda iklim ve sosyal adalet konularında harekete geçmiş durumda; doğru çerçevelendiğinde müzik yaratıcıları için adil ücret de bir adalet meselesi olarak yankı bulabilir.
 - John Smith, sendikaların ve Kuruluşların üyelerini eğitirken hayranları ve geniş kamuoyunu eğitime konusunda daha az çaba sarf ettiklerini kabul etmiştir.

7. GENEL SONUÇLAR

- **Streaming için hakkaniyetli ücretlendirme (İspanya modeli) icracı örgütleri tarafından giderek daha fazla pratik, işleyen bir model olarak görülmektedir. İspanya'dan elde edilen veriler, bu hakların piyasa büyümesini engellemediğini; dijital piyasanın ER ödemeleriyle birlikte güçlü biçimde büyüdüğünü göstermektedir.**
- Etiketler (IFPI aracılığıyla) ve icracı cephesi arasında ER haklarının "değer yok edip etmediği" ya da sözleşmeyle boşaltılan münhasır hakların değerini yeniden inşa edip etmediği konusunda derin bir görüş ayrılığı bulunmaktadır.
- **Şeffaflık ve veri (19. Madde CDSM, tam icracı kredileri, açık istatistikler) mutlak öneme sahiptir: bunlar olmadan hiçbir model güvenilir biçimde değerlendirilemez veya geliştirilemez.**
- Gönüllü, yalnızca sektör bazlı çözümler başlıca bölgelerde (özellikle İngiltere'de) büyük ölçüde tıkanmıştır. Pek çok sendika ve sanatçı grubu artık mevzuat müdahalesini ve stratejik davayı kaçınılmaz görmektedir.
- **Global streaming modelleri kapsamında kültürel çeşitlilik ve yerel repertuar görünürlüğü, özellikle küçük piyasalar için kritik bir sorundur; çalma listeleri ve algoritmalar temel tartışma alanları olmaya devam edecektir.**
- İleriye giden yol hibrit bir strateji gerektirecektir: WIPO/UNESCO'da süregelen lobicilik; ulusal yasa reformları (ER hakları, komşu haklar paylaşımı, yapay zeka istisnaları); toplu pazarlık ve Kuruluş–sendika ittifakları; hayranların beklentilerini adil ücret ve müzik çeşitliliği hedefiyle uyumlu kılmak için kamuoyu kampanyaları.
- John Smith'in sonuçlandırdığı üzere, sektör masaya oturup yaratıcı çözümler üretmezse baskılar —mahkemelerden, mevzuat yapıcılardan ve kamuoyundan— yoğunlaşacak ve streaming ekonomisinin meşruiyeti sorgulanmaya devam edecektir.

D. STREAMING | KAPSAMLI YÖNETİCİ ÖZETİ

“1. gün, teşhisten (Panel 1) kurumsal yanıtla (Panel 2) ve oradan da politik bir tartışmaya (genel görüşme) ilerleyerek; platform kapitalizmi, geleneksel telif hakkı kuralları ve dengesiz pazarlık gücünün günümüz müzik ekonomisini nasıl şekillendirdiğine dair bir vaka incelemesi sundu.”

1. Streaming: Bir Emek ve Güç Sorunu

• Streaming artık global kayıtlı müzik gelirinin yaklaşık %70'ini oluşturmaktadır; ancak gelirler son derece yoğunlaşmış durumdadır (sanatçıların ~%0,5'i dinlenmelerin ~%90'ını almaktadır) ve öne çıkmayan icracılar büyük ölçüde dışlanmaktadır.

• **Streaming'i yayıncılık yerine "Umuma İletim" olarak sınıflandırmak, mevcut ücretlendirme haklarını devre dışı bırakmakta ve 1990'ların sözleşmeleriyle mevcut iş modelleri arasındaki uyumsuzluğu gözler önüne sermektedir.**

• Konuşmacılar krizi bir teknoloji sorunu olarak değil, **emek, sözleşme ve güç sorunu olarak** çerçevelemiştir: eski, tek taraflı sözleşmeler ve şeffaf olmayan anlaşmalar sanatçıların münhasır haklarını birer formaliteye indirirken, platformlar ve etiketler müziği başka işletmelerin bir maliyet unsuru olarak kullanmaktadır.

2. Rekabet Eden Kurumsal Modeller

İkinci panel, yasal/toplu modelleri münhasır haklar + piyasa lisanslaması paradigmasıyla karşılaştırmıştır:

• **İspanya, Belçika:** İspanya ve Belçika: streaming için feragat edilemez adil bedel hakları; toplu olarak yönetilen, sözleşmelere ek olarak uygulanan ve açıkça bir emek koruma aracı olarak tasarlanan bir sistem.

• **Güney Kore:** İracılar için münhasır etkileşimli iletim hakkı; toplu olarak kullanılmakta ve kısmen bir sanatçı sosyal güvenlik mekanizması olarak tasarlanmaktadır.

• **Brezilya:** Devredilemez streaming ücretlendirmesi sağlayan, çalma listelerini/sahte dinlenmeleri düzenleyen, icracılar için etiket ödemelerinden doğrudan kesintiye izin veren ve **yapay zeka tarafından üretilen içeriği ücretlendirme dışında bırakan** ulusal yasalara doğru ilerlemektedir.

Ortak önerme: bireysel sözleşme, mevcut asimetric koşullar altında adil sonuçlar doğuramamaktadır; haklar yasal ve toplu çerçevelere yeniden yerleştirilmelidir.

IFPI ve büyük etiketler, zorunlu ER haklarının münhasır hakları aşındıracağını öne sürmektedir; sendikalar ve Kuruluşların savunduğu sosyal haklar/emek anlayışına karşı liberal piyasa telif hakkı görüşünü savunmaktadırlar.

3. Şeffaflık, Veri ve Bilgi Gücü

Oturlar boyunca şeffaflık yapısal bir kırılma noktası olarak öne çıkmıştır. İcracılar platformların ne ödediği, etiketlerin ne aldığı ve telif haklarının nasıl hesaplandığı konusunda net bilgiye sahip değildir. Etiket–platform "global anlaşmaları" çevresindeki **gizlilik anlaşmaları, sendikaların ve Kuruluşların müziğin adil biçimde paraya çevrilip çevrilmediğini değerlendirmesini** engellemektedir.

- 19. Madde CDSM (şeffaflık) yetersiz uygulanan bir araç olarak öne çıkarılmıştır: onsuz hem münhasır haklar hem de ER modelleri şeffaflık sorununu yeniden üretme riskiyle karşı karşıyadır. Milyarlarca kullanım satırını kimin işleyeceği tartışması, **bilgi altyapısının kontrolü üzerindeki** daha derin bir mücadeleyi yansıtmaktadır.

4. Kültürel Çeşitlilik ve Küçük Piyasa Açığı

- Küçük ya da çok dilli ülkelerde çalma listeleri ve öneriler, yerel varlığı zayıf olan komşu büyük piyasalardan derlenmektedir. Streaming dinlemenin %70–80'ini oluşturduğundan, **yetersiz yerel küresel ve yatırım, yerel repertuarları ve kariyerleri marjinalleştirmektedir.**

- Bu durum tartışmayı kültür politikasına taşımaktadır: devletler, potansiyel olarak bir UNESCO dijital protokolü aracılığıyla küresel platformlara yerel içerik için yatırım/öne çıkarma yükümlülükleri dayatmalı mıdır? Küresel, ölçek odaklı platform modeli, **bölgesel kültürel haklar ve çeşitlilik hedefleriyle gerilim hâlinindedir.**

5. Yönetişim ve "Uzun Oyun"

- WIPO/SCCR'de dijital ortam konuları "Diğer Konular" altında beklemede kalmaya devam etmektedir; sözleşme ilerleme hızı çok yavaş ve "piyasa" dışında düzenleyici yaklaşımlara yönelik kilit devletlerin direnci sürmektedir. Bu arada ulusal yasama organları (İspanya, Belçika, Brezilya, Kore vb.) tek taraflı deneyler yaparak parçalı bir model görünümü ortaya koymaktadır. İngiltere gibi ülkelerde, gönüllü sektör süreçlerinin başarısızlığa uğraması; hissedar odaklı firmaların daha adil uzun vadeli bir model için kısa vadeli kârdan gönüllü olarak vazgeçmeyeceği sonucuna varan sendikaları ve sanatçı gruplarını **dava ve yasal reforma** yöneltmiştir.

- **Akademik açıdan bu durum, sendika, Kuruluş ve politika yapıcı koalisyonları tarafından yönlendirilen çok taraflı çıkmaz + ulusal düzenleyici deney örüntüsünü yansıtmaktadır.**

6. DİJİTAL DİNLENMENİN POLİTİK EKONOMİSİNE DOĞRU

Temel kesişen temalar:

- Streaming'in yalnızca yeni bir dağıtım kanalı değil, emek ilişkilerinin yeniden yapılandırılması olarak görülmesi;
- Telif hakkı ve komşu hakların tartışmalı dağıtım araçları olarak değerlendirilmesi (mülkiyet karşısında sosyal hak);
- Veri ve şeffaflığın yeni güç alanları hâline gelmesi;
- Platform kapitalizmi ile kültür politikası (çeşitlilik, yerel diller, repertuarlar) arasındaki gerilim;
- WIPO, bölgesel rejimler, ulusal mevzuat ve piyasalar arasındaki çok katmanlı yönetim sürtüşmeleri.
- Genel olarak 1. Gün, "adil" bir streaming ekosisteminin yalnızca teknik ya da sözleşmesel ayarlamalarla sağlanamayacağını ortaya koymuştur. Yasal haklar, uygulanabilir şeffaflık, toplu mekanizmalar ve kültür politikası araçları aracılığıyla kurumsallaştırılmış; dijital ekonomide değer, sesin ve riskin nasıl dağıtıldığına ilişkin daha geniş mücadelelere eklenmiş bir yaratıcı, aracı ve platformlar arasında güç dengesinin yeniden kurulmasını gerektirmektedir.